

Ngày nhận bài: 17/12/2024; Ngày thẩm định: 20/12/2024; Ngày duyệt đăng: 02/01/2025.

PHÁT HUY “THỂ TRẬN LÒNG DÂN” TRONG CÔNG TÁC PHÒNG CHÁY, CHỮA CHÁY VÀ CỨU NẠN, CỨU HỘ GÓP PHẦN GIỮ VỮNG AN NINH, TRẬT TỰ VÀ AN SINH XÃ HỘI

Trung tướng NGUYỄN TUẤN ANH

Cục trưởng Cục Cảnh sát Phòng cháy chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ

*Tác giả liên hệ: Nguyễn Tuấn Anh

Tóm tắt: Bài viết tổng kết, đánh giá những hoạt động của lực lượng Cảnh sát Phòng cháy chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ trong công tác xây dựng phong trào Toàn dân phòng cháy chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ; từ đó đưa ra một số biện pháp để tiếp tục giữ vững và phát huy “thể trận lòng dân” đáp ứng được yêu cầu của tình hình mới.

Từ khóa: “thể trận lòng dân”, phòng cháy, chữa cháy, cứu nạn, cứu hộ.

Abstract: The article provides a summary and evaluation of the activities of the Fire and Rescue Police force in developing the “All People's Participation in Fire and Rescue” movement. Accordingly, it proposes several measures to sustain and enhance the “strategic position of the people's hearts and minds” to meet the demands of the evolving situation.

Keywords: “strategic position of the people's hearts and minds”, fire prevention, firefighting, rescue.

1. Đại hội lần thứ XIII của Đảng khẳng định “Tăng cường tiềm lực quốc phòng và an ninh, xây dựng và phát huy thể trận lòng dân trong nền quốc phòng toàn dân và nền an ninh nhân dân; xây dựng củng cố vững chắc thể trận quốc phòng Toàn dân và thể trận an ninh nhân dân” “trong mọi công việc của Đảng và Nhà nước, phải luôn quán triệt sâu sắc quan điểm “dân là gốc”. Xuất phát từ tính xã hội hóa sâu sắc của hoạt động phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ (PCCC&CNCH), là một bộ phận của lực lượng Công an nhân dân, lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH luôn giữ vững, phát huy thể trận lòng dân, yếu tố then chốt, quyết định sự thành bại của công tác PCCC&CNCH, góp phần xây dựng nền an ninh quốc gia, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

2. Trong suốt 63 năm xây dựng, chiến đấu và trưởng thành, thấm nhuần quan điểm của Đảng, vận dụng tư tưởng “lấy dân làm gốc” của Chủ tịch Hồ Chí Minh, cán bộ, chiến sỹ Cảnh sát PCCC&CNCH đã luôn bám sát địa bàn, cơ sở vận động nhân dân tham gia công tác PCCC, xây dựng nhiều mô hình phong

trào, điển hình tiên tiến trong các nhà máy, xí nghiệp, khu dân cư, tạo thành thể trận lòng dân vững chắc trong công tác PCCC&CNCH.

Để kịp thời động viên các tầng lớp nhân dân tham gia công tác PCCC&CNCH phục vụ sự nghiệp đổi mới, góp phần bảo vệ an ninh quốc gia và trật tự an toàn xã hội, Cục Cảnh sát PCCC&CNCH đã tham mưu, đề xuất Bộ Công an đề xuất Thủ tướng Chính phủ ban hành nhiều văn bản quan trọng từng bước hoàn thiện hành lang pháp lý cho việc xây dựng phong trào Toàn dân PCCC phát triển lớn mạnh. Ngày 29/6/2001, Quốc hội khóa X đã thông qua Luật Phòng cháy và chữa cháy tại kỳ họp thứ 9. Đây là văn bản pháp lý cao nhất về PCCC thể hiện tính kế thừa, tính thực tiễn dựa trên cơ sở yêu cầu phát triển của đất nước với những nguyên tắc mang tính khoa học, tính quân chúng cao, thể hiện vai trò to lớn của nhân dân trong công tác PCCC. Về nguyên tắc hoạt động, Luật Phòng cháy và chữa cháy xác định phải huy động sức mạnh tổng hợp của toàn dân tham gia hoạt động phòng cháy, chữa cháy; quy định nguyên tắc: “Mọi hoạt động

PCCC trước hết phải được thực hiện và giải quyết bằng lực lượng, phương tiện tại chỗ”. Luật cũng quy định lấy ngày 04/10 hàng năm là “Ngày Toàn dân PCCC”.

Cùng với Luật Phòng cháy và chữa cháy, nhiều văn bản chỉ đạo của Đảng, Quốc hội, Chính phủ cũng dành sự quan tâm đặc biệt cho công tác xây dựng phong trào Toàn dân PCCC, huy sức mạnh tổng hợp của toàn dân vào sự nghiệp PCCC&CNCH: Chỉ thị số 47-CT/TW ngày 25/6/2015 của Ban Bí thư về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác PCCC, Nghị quyết 99/2019/QH14 ngày 27/11/2019 về tiếp tục hoàn thiện, nâng cao hiệu lực, hiệu quả thực hiện chính sách pháp luật về PCCC, Quyết định 630/QĐ-TTg ngày 11/5/2020 của Thủ tướng Chính phủ ban hành Kế hoạch thực hiện Nghị quyết 99/2019/QH14 của Quốc hội đều nhấn mạnh nội dung xây dựng phong trào Toàn dân PCCC phải bảo đảm sâu rộng; gắn liền với xây dựng phong trào Toàn dân bảo vệ an ninh Tổ quốc, với phương châm bốn tại chỗ, trong đó xác định xây dựng, nhân rộng các điển hình tiên tiến theo hướng tự nguyện, tự phòng, tự quản theo cụm dân cư, cụm doanh nghiệp an toàn PCCC trên cơ sở lấy lực lượng Dân phòng, lực lượng PCCC cơ sở và chuyên ngành là nòng cốt. Để tiếp tục thực hiện hiệu quả Nghị quyết 99/2019/QH14 Ban Bí thư đã ban hành Kết luận số 02-KL/TW ngày 18/5/2021 của Ban Bí thư về tiếp tục thực hiện Chỉ thị số 47-CT/TW của Ban Bí thư về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác PCCC; Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 1492/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ: Ban hành Kế hoạch thực hiện Kết luận số 02-KL/TW ngày 18/5/2021 của Ban Bí thư về tiếp tục thực hiện Chỉ thị số 47-CT/TW của Ban Bí thư Khóa XI về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác PCCC.

Để phục vụ đắc lực sự nghiệp phát triển đất nước trong giai đoạn mới, Bộ Công an xây dựng Dự án Luật Phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ trình Quốc hội khóa XV và đã được thông qua tại kỳ họp thứ 8 vào ngày 29 tháng 11 năm 2024 vừa qua.

Từ những chỉ đạo sát sao của lãnh đạo Bộ Công an, Cục Cảnh sát PCCC&CNCH, Công an các địa phương mỗi năm ban hành hàng chục văn bản chỉ đạo công tác xây dựng phong trào và xây dựng Đội PCCC cơ sở, Dân phòng và chuyên ngành. Năm 2020, Cục Cảnh sát PCCC&CNCH ban hành Quyết định số 380/QĐ/C07-P2 ban hành Quy định phân loại Đội PCCC Cơ sở và Dân phòng. Đây là cơ sở giúp Công an các địa phương đánh giá, phân loại hàng năm, từ đó, xây dựng kế hoạch củng cố, nâng cao chất lượng

và xây dựng mới các Đội PCCC cơ sở và Dân phòng. Công tác huấn luyện, bồi dưỡng nghiệp vụ cho lực lượng PCCC cơ sở và Dân phòng theo quy định của Luật Phòng cháy và chữa cháy được chấn chỉnh, nâng cao chất lượng, trong đó đặc biệt chú trọng các Đội PCCC ở các đơn vị, cơ sở, khu dân cư trọng điểm về cháy, nổ. Đến tháng 11/2021, đã có 63/63 Công an địa phương phối hợp với chính quyền địa phương ban hành kế hoạch và tổ chức xây dựng mô hình phong trào Toàn dân PCCC bảo đảm theo chỉ tiêu đã đăng kí. Toàn quốc đã xây dựng, duy trì và triển khai nhân rộng 217 mô hình điển hình, hoạt động có hiệu quả trong phong trào PCCC; 57/63 Công an địa phương xây dựng kế hoạch, hướng dẫn các đơn vị, cơ sở phân đầu trở thành đơn vị điển hình tiên tiến hoặc giữ vững danh hiệu điển hình tiên tiến trong phong trào Toàn dân PCCC theo hướng dẫn của Cục Cảnh sát PCCC&CNCH. Năm 2023 có 6.826 đơn vị đăng ký trở thành đơn vị điển hình tiên tiến và giữ vững danh hiệu điển hình tiên tiến. Kết quả xét có 4.431 đơn vị đủ điều kiện và được công nhận đơn vị điển hình tiên tiến về PCCC...

Lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH đã hướng dẫn xây dựng nhiều mô hình hoạt động hiệu quả như: mô hình Tổ Liên gia an toàn PCCC; Điểm Chữa cháy công cộng; Nhà tôi ba có; Khu dân cư an toàn PCCC; Khu Công nghiệp an toàn PCCC; Nhà tôi có bình chữa cháy; Hộ gia đình an toàn phòng cháy, chữa cháy theo phương châm 4 tại chỗ; Hiến đất mở rộng hẻm; Hộp thư PCCC; Phường, xã, thị trấn điểm an toàn PCCC; Mô hình 4 lớp về PCCC; Gia đình có ít nhất 2 lối thoát nạn và có bình chữa cháy, phương tiện thoát nạn...

Trong đó nổi lên mô hình Tổ Liên gia an toàn PCCC. Đây là một mô hình an toàn được sáng tạo từ thực tế công tác bảo đảm an toàn PCCC ở các khu dân cư tiềm ẩn nguy cơ cao về cháy, nổ. Tổ Liên gia an toàn PCCC được thành lập bởi 5 hộ dân cư liền kề nhau trở lên (bao gồm hộ sinh sống và hộ sinh sống kết hợp sản xuất, kinh doanh hàng hóa dễ cháy, nổ). Mỗi hộ gia đình được trang bị ít nhất 01 bình chữa cháy và 01 dụng cụ phá dỡ (xà beng, kim cộng lực, búa, rìu...); lắp chuông, đèn cảnh báo cháy (nút trong nhà, 1 nút ngoài nhà). Nút ấn và chuông báo cháy của các hộ gia đình trong tổ được liên kết với nhau, bảo đảm khi ấn bất kỳ nút nào, toàn bộ chuông đều kêu và báo nhà bị cháy, sự cố. Bên cạnh đó, mỗi thành viên trong các hộ gia đình đều được hướng dẫn các biện pháp PCCC, thoát nạn và cách sử dụng các dụng cụ, phương tiện PCCC...

Đến nay, cả nước đã xây dựng 52.566 “Tổ Liên gia an toàn PCCC” và 59.715 “Điểm chữa cháy công cộng”. Nhiều vụ cháy xảy ra đã được các thành viên Tổ Liên gia an toàn PCCC dập tắt ngay từ khi mới phát sinh, ngăn chặn được cháy lớn, thiệt hại nghiêm trọng. Điển hình: vào lúc 0 giờ 53 phút ngày 15/01/2023, ông Nguyễn Hữu Nghĩa (60 tuổi), Tổ trưởng Tổ Liên gia an toàn PCCC tổ 8, khu phố 6, phường Tân Hưng Thuận, quận 12 cùng các thành viên Tổ Liên gia an toàn PCCC và người dân đã dùng búa phá cửa sắt, cứu người, di chuyển tài sản, đồng thời dùng bình chữa cháy xách tay dập tắt đám cháy tại nhà dân số 222/10 tổ 8, khu phố 6, phường Tân Hưng Thuận, hỗ trợ được 5 người thoát nạn an toàn, bảo vệ được toàn bộ tài sản trong căn nhà...

Từ hiệu quả của công tác tuyên truyền, dân vận, lấy dân làm gốc, “đặt tính mạng, sức khỏe của người dân lên trên hết, trước hết”, phong trào Toàn dân PCCC&CNCH đã phát triển lớn mạnh về chất và lượng, thực sự trở thành “cánh tay nối dài” của lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH ở các đơn vị, cơ sở, khu dân cư. Toàn quốc đã thành lập 80.559 Đội Dân phòng trên tổng số 103.568 thôn, (đạt tỷ lệ 77,7%) với 824.184 thành viên. Trung bình mỗi đội có biên chế khoảng 10 thành viên. Trong tổng số Đội Dân phòng được thành lập có 55.499 đội thành lập theo quy định của Luật Phòng cháy, chữa cháy (đạt 68%); 32% số đội còn lại được thành lập từ các lực lượng: bảo vệ dân phố (6.261 đội), Công an xã bán chuyên trách (2.946 đội), dân quân tự vệ (2.122 đội) và các lực lượng khác (13.731 đội). Về Đội PCCC cơ sở, đã thành lập 325.087 đội trên tổng số 340.945 cơ sở thuộc diện phải thành lập Đội PCCC cơ sở (chiếm 95,35%) với 2.321.061 thành viên. Trung bình mỗi đội có biên chế khoảng 07 thành viên. Về Đội PCCC chuyên ngành đã thành lập 460 đội/ 634 cơ sở chuyên ngành (đạt tỷ lệ 72,5%), với 8.540 thành viên (trung bình mỗi đội có biên chế khoảng 18 thành viên). Trong tổng số Đội chuyên ngành có 132 đội hoạt động theo chế độ chuyên trách (chiếm 28,7%); 328 đội hoạt động theo chế độ không chuyên trách (chiếm 71,3%). Có 194 đội được thành lập tại các khu công nghiệp, khu chế xuất, khu công nghệ cao, cụm công nghiệp; 19 đội được thành lập các cảng hàng không; 247/460 đội được thành lập tại các cơ sở như kho xăng dầu, công ty chế biến khí, dầu mỏ, công ty nhiệt điện...

Trong những năm qua, các lực lượng PCCC tại chỗ đã trở thành nòng cốt trong công tác PCCC&CNCH ở các cơ quan, đơn vị, doanh nghiệp,

khu dân cư. Hàng năm, lực lượng này đã phát hiện và dập tắt kịp thời trên 50% tổng số vụ cháy xảy ra, góp phần ngăn chặn cháy lớn, gây thiệt hại nghiêm trọng. Trong nhiều vụ cháy, CNCH phức tạp người dân đã tình nguyện “kê vai, sát cánh” cùng lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH lao vào đám cháy, công trình sập đổ cứu người, cứu tài sản; mang thức ăn, nước uống tiếp sức cho lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH hoàn thành nhiệm vụ. Điển hình như: vụ cháy tại ngõ 29/70 Khương Hạ, Thanh Xuân, Hà Nội làm 56 người chết, 37 người bị thương, nhiều người dân và Đội Tình nguyện sơ cứu Fas Angle đã cùng lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH giải cứu hàng chục người mắc kẹt trong đám cháy, đưa những người thương vong ra ngoài. Nhiều tấm gương quần chúng nhân dân dũng cảm cứu người trong những tình huống cháy, sự cố, tai nạn nguy cấp được người dân tôn xưng là những “người hùng thầm lặng”, được lãnh đạo Đảng, Nhà nước khen thưởng (anh Nguyễn Đức Chính - Nam Định được Chủ tịch nước cảm ơn, khen ngợi về hành động dũng cảm nhảy từ cầu Thịnh Long với độ cao gần 30m để cứu một nữ sinh lớp 8 đang chơi với trong dòng nước chảy xiết, đưa vào bờ an toàn; anh Trung Văn Nam, ở Hoàng Mai, Hà Nội khi phát hiện có người mắc kẹt trong đám cháy nhà dân, đã không quản ngại nguy hiểm, tiếp cận đám cháy cứu sống cháu bé 14 tuổi được Phó Thủ tướng Chính phủ tặng Bằng khen...); anh Ngô Văn Khanh và Ngô Quốc Trung được Trung ương Đoàn tặng huy hiệu Tuổi trẻ dũng cảm... về thành tích cứu sống nạn nhân trong vụ sập cầu Phong Châu (Phú Thọ)...

Từ những nỗ lực của lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH, phong trào Toàn dân PCCC&CNCH đã ăn sâu, bám rễ trong nhân dân, trở thành một bộ phận không thể thiếu của lực lượng PCCC&CNCH Việt Nam. Những hoạt động của phong trào Toàn dân PCCC đã góp phần đắc lực kéo giảm số vụ và thiệt hại do cháy, nổ, tai nạn sự cố gây ra, đóng góp vào thành quả chung của sự nghiệp giữ gìn an ninh trật tự, an sinh xã hội. Đây cũng là kết quả cụ thể của việc giữ vững lòng dân, xây dựng thể trận lòng dân trong công tác PCCC&CNCH.

3. Trong thời gian tới, để tiếp tục xây dựng và giữ vững thể trận lòng dân trong công tác PCCC&CNCH đáp ứng được yêu cầu của tình hình mới, Công an các đơn vị, địa phương cần triển khai thực hiện tốt một số biện pháp công tác sau:

Một là, đẩy mạnh công tác tuyên truyền phổ biến pháp luật và kiến thức PCCC&CNCH làm chuyển biến về nhận thức của các cấp, các ngành

trong công tác PCCC&CNCH, chuyển từ ý thức tự phát thành tự giác trong việc tổ chức thực hiện công tác PCCC&CNCH tại cơ sở, khu dân cư... theo nguyên tắc mọi hoạt động PCCC phải thực hiện và giải quyết tại chỗ. Để làm tốt việc này, lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH cần phối hợp tốt với các cơ quan thông tin đại chúng, cơ quan văn hóa thông tin và các cơ quan tuyên truyền của Bộ Công an tích cực tuyên truyền công tác PCCC&CNCH đặc biệt là vào dịp cao điểm về PCCC... Thường xuyên nghiên cứu, đổi mới về phương thức, nâng cao chất lượng về nội dung, hướng vào những nội dung, chủ đề thiết thực với lợi ích của người dân, nhằm giúp cho người dân thấy rõ trách nhiệm, nghĩa vụ của mình trong việc PCCC là để bảo vệ tính mạng, tài sản của chính mình.

Hai là, Ban Giám đốc Công an các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương đề xuất Ủy ban nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương chỉ đạo các cấp, các ngành củng cố, kiện toàn Ban chỉ đạo PCCC các cấp; đánh giá thực trạng phong trào Toàn dân PCCC&CNCH; chấn chỉnh công tác PCCC&CNCH tại những cơ sở trọng điểm về cháy, nổ; chỉ đạo Ủy ban nhân dân các cấp, các ngành thường xuyên tổ chức các đợt kiểm tra nghiệp vụ PCCC&CNCH đối với lực lượng PCCC cơ sở và Dân phòng; triển khai thực hiện tốt Quy chế dân chủ ở cơ sở, bảo đảm cho “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” trong công tác PCCC&CNCH; đề xuất xây dựng và nhân rộng các mô hình phong trào Toàn dân PCCC&CNCH phù hợp lòng dân, vừa sức dân để thu hút sự ủng hộ và tham gia tích cực của người dân; hằng năm tổng kết, đánh giá kết quả hoạt động của các mô hình để có kế hoạch xây dựng, nhân rộng và nâng cao chất lượng hoạt động của lực lượng PCCC cơ sở và Dân phòng.

Ba là, Cảnh sát PCCC&CNCH cần bám sát địa bàn, cơ sở phát hiện, bồi dưỡng những nhân tố mới, những điển hình trong phong trào Toàn dân PCCC&CNCH của các cơ sở, khu dân cư để có kế hoạch nhân rộng trên toàn quốc; nghiên cứu các biện pháp nâng cao chất lượng, hiệu quả phong trào Toàn dân PCCC&CNCH trong điều kiện kinh tế thị trường và trong mối quan hệ giữa người sử dụng lao động và người lao động; tập trung làm công tác dân vận, xây dựng lực lượng PCCC tại chỗ ở những khu dân cư tập trung và cơ sở trọng điểm; phối hợp cùng các cơ quan chức năng xây dựng chế độ chính sách cho lực lượng này; làm tốt công tác thi đua khen thưởng những tập thể, cá nhân có thành tích xuất sắc trong phong trào

Toàn dân PCCC&CNCH để động viên, khích lệ và lan tỏa phong trào.

Bốn là, phát động các phong trào tự quản về PCCC&CNCH lồng ghép với nhiệm vụ giữ gìn trật tự an toàn xã hội các khu dân cư, các cơ sở sản xuất, kinh doanh, dịch vụ, tạo cho phong trào sức lan tỏa rộng rãi; phối hợp cùng các đoàn thể như: Công đoàn, Đoàn Thanh niên, Hội Phụ nữ, Hội Cựu chiến binh... tổ chức các hoạt động PCCC&CNCH thiết thực trong đoàn viên, hội viên, đưa việc phổ biến, trao đổi tình hình công tác PCCC vào các buổi sinh hoạt, tổ chức các đợt ký cam kết đảm bảo an toàn PCCC giữa đoàn thể và hội viên.

Năm là, xây dựng lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH thật sự trong sạch, vững mạnh làm nòng cốt trong công tác PCCC&CNCH, vì nhân dân phục vụ; làm tốt công tác phòng chống tham nhũng, tiêu cực trong nội bộ làm cho dân tin, dân yêu, dân ủng hộ, dân giúp đỡ; tăng cường đào tạo, bồi dưỡng nguồn lực cán bộ, chiến sỹ Cảnh sát PCCC&CNCH giỏi về lý luận và chuyên môn, có “tâm trong sáng” hết lòng, hết sức phục vụ nhân dân, phụng sự Tổ quốc, góp phần vun đắp, xây dựng, giữ vững “thế trận lòng dân” trong công tác PCCC&CNCH và trong nền an ninh và nền quốc phòng toàn dân. ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Bí thư Trung ương Đảng (2015), *Chỉ thị số 47-CT/TW ngày 25/6/2015 về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác PCCC*, Hà Nội.
2. Chính phủ (2020), *Nghị định số 136/2020/NĐ-CP ngày 24/11/2020 quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành Luật Phòng cháy và chữa cháy và Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Phòng cháy và chữa cháy*, Hà Nội
3. Chính phủ (2024), *Nghị định số 50/2024/NĐ-CP ngày 10/5/2024 sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 136/2020/NĐ-CP ngày 24/11/2020 quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành Luật Phòng cháy và chữa cháy và Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Phòng cháy và chữa cháy và Nghị định số 83/2017/NĐ-CP ngày 18/7/2017 của Chính phủ quy định về công tác cứu nạn, cứu hộ của lực lượng Phòng cháy và chữa cháy*, Hà Nội.
4. Quốc hội (2001), *Luật Phòng cháy và chữa cháy*, Hà Nội.
5. Quốc hội (2013), *Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Phòng cháy và chữa cháy*, Hà Nội.